

Representantforslag 8 S

(2012–2013)

fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson og Ketil Solvik-Olsen

Dokument 8:8 S (2012–2013)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson og Ketil Solvik-Olsen om fritak for formuesbeskatning for formue som forvaltes av Overformynderiet

Til Stortinget

Bakgrunn

Stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Ulf Leirstein og Gjermund Hagesæter fremmet i Dokument nr. 8:83 (2008–2009) et forslag, med følgende bakgrunn:

«Erstatning til dekning av behandlingsutgifter og tap i framtidig erverv er generelt skattefri ved mot-takelsen. Men ikke minst for unge skadelidte skal erstatningskapitalen forvaltes og gi avkastning i en årrekke for å gi best mulig dekning. Det er innført regler som skal lempe beskatningen innen visse aldersgrupper også på forvaltningsstadiet for erstatningen deres. Dette er gjort nettopp fordi situasjonen er vanskelig for disse familiene. For øvrig skal også reglene for erstatningsutmåling ta hensyn til antatt skattebelastning etter erstatningsutbetalingen.

Engangserstatning for personskader er utmålt i henhold til skadeerstatningsloven kapittel 3, hvor det framgår at formuesskatt er fritatt fram til og med fylte 21 år når personskaden har ført til minst 50 prosent nedsatt ervervsevne. Dette fritaket omfatter også engangserstatning, som har sitt ansvarsgrunnlag i pasientskadeloven av 15. juni 2001 nr. 53. Etter pasientskadeloven skal nemlig erstatningens størrelse utmåles i henhold til skadeerstatningsloven.

Hovedregelen i skatteloven er at barn og foreldre lignes sammen fram til fylte 16 år. Formue og inntekt av engangserstatning for personskade etter skadeerstatningsloven kapittel 3 kan likevel lignes særskilt for barnet. Det sikrer at den skadelidte, uansett alder, får sitt eget fribeløp ved formuesligningen og eget personfradrag ved inntektsligning. Denne regelen

gjelder uansett hvor stor nedsettelse det er i barnets ervervsevne. Fra 22 års alder inntreter det normal formuesplikt for den forvaltede erstatningskapital. Avkastningen av erstatningskapital er generelt skattepliktig kapitalinntekt også for mindreårige skadelidte.

I lys av denne skatteplikten er det i reglene om utmåling av erstatningens størrelse tatt hensyn til antatt framtidig skattebelastning i forvaltningsperioden. Denne antatte skattebelastningen, såkalt skatteulempe, gjør at erstatningsbeløpet øker. Det er nødvendig for at skadelidte skal få full erstatning i form av et engangsbeløp. Dette er fastsatt av Høyesterett.

Forvaltning av midler som tilhører mindreårige

Overformynderiet plikter å forvalte midler tilhørende mindreårige, når midlene utgjør verdier på 75 000 kroner eller mer. Forvaltningen varer normalt fram til myndighetsalder, 18 år. Det kan være unntak dersom noe annet er bestemt i et testament eller særskilt lovbestemmelse.

Arv, gave, gevinster, forsikringsutbetalinger eller andre midler i form av kontanter, inntående på bankkonto, skifteutlegg eller verdipapirer skal overlates til Overformynderiets forvaltning. Formuesverdier som barnet har arvet eller mottatt i gave, og som er plassert på annen måte enn forskriftene om plassering av umyndiges midler sier, kan beholdes hvis Overformynderiet og vergen(e) er enige.

Dersom barnet mottar eller skal kjøpe fast eiendom, må Overformynderiet godkjenne overføringen. Barnets verger må påta seg å dekke utgiftene ved eiendommen fram til barnet blir myndig. Dersom det skal brukes av barnets midler til kjøp av fast eiendom, må det foreligge særlige grunner, og kjøpet må være økonomisk gunstig.

Når Overformynderiet har godkjent erverv av fast eiendom, vil de påføre sitt samtykke på skjøtet, før det tinglyses. Etter tinglysing må kopi sendes Overformynderiet som dokumentasjon på at hjemmelen er overført til barnet.

Ifølge vergemålsloven kan vergen bruke av barnets inntekter (normalt renteinntekter og inntekter fra utleie) til å dekke barnets nødvendige utgifter. Der-

som det skal brukes av barnets kapital, må det søkes om samtykke.

Overformynderiet kan ifølge loven fastsette en beløpsgrense for bruk av barnets inntekter, som vergen ikke må overskride. Beløpsgrensen er i tråd med barnelovens bestemmelser satt til 30 000 kroner av barnets inntekter. Bruk av kapital og renter m.m. utover 30 000 kroner krever begrunnet søknad fra vergen. Har barnet fylt 14 år, er det i tillegg krav om at barnet er hørt.

Vergen kan ikke selge fast eiendom barnet eier, eller rettigheter som ligger til fast eiendom, uten samtykke fra Overformynderiet. Vergen har ansvaret for at eiendom og eventuelt løsøre vedlikeholdes og er forsvarlig forsikret.

Vergen skal sørge for at fast eiendom, som ikke bebos av barnet, gjøres inntektsbringende. Det gjøres vanligvis ved utleie. Det er krav om Overformynderiets samtykke til utleie i en del tilfeller. Vergen må derfor ta kontakt med Overformynderiet på forhånd. Kopi av leiekontrakt skal sendes til Overformynderiet. Det skal også sendes årsregnskap for utleie til Overformynderiet innen 1. mars hvert år.

Fast eiendom som en umyndig eier, kan ikke pantsettes for andre enn barnets gjeld. Dersom barnet skal låne, krever det Overformynderiets samtykke. Søknad om lån av barns midler må først sendes til Overformynderiet, som videresender søknaden med sin anbefaling til Fylkesmannen, for avgjørelse. Vergen må sannsynliggjøre at det er til barnets beste at vergen får låne midlene.

Det vil måtte oppnevnes en setteverge for barnet i slike saker, da vergen anses som inhabil. Eventuelle utgifter til setteverge dekkes av barnets midler.

Når det gis samtykke til lån, vil det bli bestemt hva som skal betales av renter og avdrag på lånet. Lånet vil forfalle til betaling senest ved myndighetsalder. I en del tilfeller vil lånet kunne gjøres rentefritt, dersom samlet renteinntekt og andre inntekter som vergen kan disponere for barnet er under 30 000 kroner pr. år.

Det er krav om pantesikkerhet innenfor 2/3 av lånetakst i fast eiendom. Eiendommen som stilles som sikkerhet for lånet, må vedlikeholdes og holdes forsvarlig forsikret.

Hvis det er ønske om salg av en eiendom barnet har pantesikkerhet i, må vergen søke om Overformynderiets samtykke. Det vil da være nødvendig med innsendelse av ny takst på den aktuelle eiendommen, en finansieringsplan og opplysninger om betalingsevne. Hvis barnets krav får samme tinglyste pantesikkerhet i ny eiendom, kan samtykke påregnes.

Dersom barnet mottar aksjer eller en panteobligasjon, vil vergen kunne beholde aksjene etter samtykke fra Overformynderiet.

Barnets midler kan ikke plasseres i aksjer.

Dersom det er ønskelig med plassering av barnets midler i livrente, må Overformynderiet kontaktes for samtykke. Det må i så fall være til gagn for barnet å kjøpe livrente.

Oppsummering

For å være fritatt for formuesskatt etter dagens lovgivning må man være yngre enn 22 år i inntektsåret, og personskaden må ha ført til minst 50

prosent nedsatt ervervsevne. Dette innebærer at en person som er 16 år, har 40 prosent nedsatt ervervsevne og har fått utbetalt et erstatningsbeløp på 1 000 000 kroner, er pliktig til å betale formuesskatt av erstatningsbeløpet. Tar man utgangspunkt i en person som er 16 år, har 50 prosent nedsatt ervervsevne, og har fått utbetalt et erstatningsbeløp på 1 000 000 kroner, vil vedkommende slippe formuesskatt. Dette kan for mange virke utforståelig og oppfattes som forskjellsbehandling.

I henhold til skadeerstatningslovens kapittel 3 gis det ikke erstatning for uføregrad

lavere enn 15 prosent. Om en person har en uføregrad mellom 16 og 49 prosent, og erstatningsbeløpet er av en slik størrelse at det blir gjenstand for formuesbeskatning, er det altså skattepliktig.

I dag er det mange barn som vokser opp med skilte foreldre. Skulle en av foreldrene gå bort før barnet fyller 18 år, vil barnet i mange tilfeller få utbetalt forsikringspremien fra den avdøde forelderens. Disse pengene vil bli forvaltet av Overformynderiet, og være gjenstand for formuesbeskatning. Det samme gjelder om barnet selv blir rammet av en ulykke som medfører utbetaling fra private forsikringsordninger.

Forslagsstillerne vil presisere at man primært går inn for å avskaffe formuesskatten i sin helhet. Fram til dette er politisk mulig, ønsker forslagsstillerne likevel å søke å begrense de uheldige utslagene av formuesskatten så langt det er mulig.

Etter forslagsstillerne syn vil det være fullstendig feil å illegge formuesskatt på midler som man selv ikke verken råder over eller forvalter. I praksis innebærer dagens lovgivning at de som ikke fyller kravet om 50 prosent nedsatt ervervsevne, eller har fått utbetalt erstatning gjennom private forsikringsordninger, må søke Overformynderiet om å få utbetalt det beløpet som man er ilignet i formuesskatt for å kunne gjøre opp for seg.

Forslagsstillerne vil understreke at dette forslaget omhandler kun formue som forvaltes av Overformynderiet, og som i all hovedsak omhandler barn under 18 år.»

Forslaget i Dokument nr. 8:83 (2008–2009) ble nedstemt av dagens regjeringspartier og Kristelig Folkepartis representanter.

I VG 18. september 2012 kunne man lese om Daniel på 5 år som er sterkt hjerneskadet etter en ulykke i barnehagen i oktober 2010. Han har fått utbetalt 2,5 mill. kroner fra et forsikringsselskap, som Overformynderiet forvalter. Det innebærer at 5-åringen vil bli trukket ca. kr 20 000 i skatt og at Overformynderiets forvaltning koster ham kr 10 000 hvert år i tillegg.

Daniel, og andre som måtte komme i en tilsvarende situasjon, kan ikke selv disponere erstatningssummen, eller bestemme hvordan pengene skal investeres og forvaltes. Det har de ingen innflytelse på.

I et brev fra Finansdepartementet til finanskomiteen 11. mai 2009, i forbindelse med Fremskrittspartiets representantforslag nr. 83 (2008–2009), hevdes det:

«Avkastningen av formuen vil normalt kunne dekke formuesskatten av innskuddet, slik at det ikke er nødvendig å angripe den opprinnelige kapitalen for å betale formueskatten.»

Det vil bety at verdien av formuen forringes hvert år når verdistigningen ikke blir tillagt formuen. For et ungt menneske, f.eks. et barn på 5 år, som skal klare seg resten av livet med den kompensasjonssummen han har mottatt, kan dette bety at det vil bli stadig vanskeligere å dekke utgiftene til de nødvendige hjelpetiltak og spesielle utfordringer skadene påfører ham/henne. En forutsetning for Overformynderiets forvaltning av barns midler frem til de fyller 18 år burde være at formuen skulle ha samme verdi ved overføringen til eieren som den hadde ved Overformynderiets inntreden som forvalter. I forbindelse med forvaltningen av særlig mindre formuer har noen opplevd at formuen underveis, i Overformynderiets disposisjonstid, er totalt forsvunnet.

I det samme brevet fra Finansdepartementet står følgende:

«Det kan heller ikke begrunne noe spesielt skattefritak at kapitalen er mottatt av et barn, med det formål å dekke dels fremtidige økonomiske belastninger på grunn av personskade.»

Dette synes å være en urimelig påstand. Et barn på 5 år som er alvorlig skadet for resten av livet, kan ha mange flere år foran seg med behov for spesiell tilrettelegging og medisinsk og sosial bistand enn en eldre person som utsettes for samme typen skade.

I VG 18. september 2012 sier finansminister Sigbjørn Johnsen:

«Daniel skal slippe formueskatt.» ... «Jeg vil i løpet av høsten sende ut et forslag om å endre loven slik at

ulike forsikringssaker likebehandles i beskatning. Forslaget skal gjelde allerede for inntektsåret 2012.»

Kristelig Folkepartis sosialpolitiske talskvinne Laila Dāvøy uttaler til VG, i samme utgave, følgende:

«Dette er en forferdelig urettferdig måte å ramme en funksjonshemmet femåring på. Dette barnet trenger alle pengene han kan få til helsetjenester og for å få tilrettelagt hjem og fritid.»

Både finansministeren og Kristelig Folkepartis sosialpolitiske talskvinne har altså skiftet mening siden våren 2009 – og det er bra!

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

for s l a g :

I

Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringer i skatteloven § 4-22 slik at personer med uføregrad ned til 15 pst. fritas for formuesskatt på erstatningsbeløpet.

II

Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringer i skatteloven slik at formue som er erstatning for alvorlige skader og forvaltes av Overformynderiet, for barn under 18 år, fritas fra formueskatt.

5. oktober 2012

